

צ'ינאליע קאסעס

די פאפיראסן - הענדלער
THE CIGARETTE VENDORS

A Children's Play in Yiddish

by

David G. Roskies

א קינדערשפיל

פון דוד-הירש ראסקעס

based on the book

Di papirosn-hendler fun
plats dray.kraytsn

by

Yosef Ziemian

Characters (in order of appearance)

Children:

Yisrolik/ Bolush- the youngest (can be played by a girl)

Yosl / Kulas

Chanele / Halinke- his sister

Wladek- Polish cigarette vendor

Berl / Bitshek- the oldest

Adults:

Yosl's Mother

Soldier / Blackmailer

Babtshe- old Polish woman

Crazy Daughter- adolescent

Narrator- member of Jewish underground

Dancers

Act I: The Warsaw Ghetto and the "Aryan" side, 1942

Act II: The "Aryan" side of Warsaw, after the
liquidation of the Ghetto, Autumn, 1943

Act III: Several months later.

די פאפיראסן - הענדלער

Scene I Act I: Takes place in the Ghetto and on the "Aryan" side, 1942. As audience enters, they find YISROLIK sleeping center stage, covered with rags. Play begins with the music of "KH'HEYS YISROLIK" in background. YISROLIK wakes up and begins singing the words and begging. DANCERS wearing yellow armbands begin moving around him as passers-by. Freeze. Fade out.

*moment
choir*

E

EFGA

- stylized - circling - desperate grasping.

Scene 2 Lights up on stage left. MOTHER, YOSL and CHANELE sitting at an empty table. MOTHER with head in hands. YOSL depressed and CHANELE crying.

*all
things*

יאסל: מאמעשי, איך וועל גיין אויף דער אַרישער זײַט און ברענגען ברויט.
מאמע: ניין, ווי לאנג מינע אויגן זענען אָפֿן, וועל איך ניט דערלויבן
אַז מיין קינד זאָל גיין בעטלען. אַפֿילו איך זאָל שטאַרבן פֿון
הונגער.

Lights up on center stage. Yisrolik is gone. Dancers resume action but at a slower pace. One falls. Freeze.

*Yosl
Koyun
at
Polonia*

יאסל: מאמעשי, לאז מיך גיין אויף דער אַרישער זײַט, וועל איך ברענגען
קארטאָפֿל.
מאמע: ניין, איך זאָל אַזוי לעבן. איך וויל ניט. זיי קאָנען דיך דערהרגענען.
Dancers resume their movement. Two more dancers "die."

Freeze. Yosl is now determined to leave the ghetto.

*Yosl
stands*

יאסל: מאמעשי, איך וועל אַוועק אויף דער אַרישער זײַט און ברענגען
אַ ביסל עסן.

Silence. Yosl gets up, goes over to MOTHER who gives him a few pennies, in silence. YOSL leaves. Blackout.

Scene 3 Morning. DANCERS dressed in workers' caps. YOSL joins their ranks leaving the "ghetto." each worker is stopped at the "gate" for his papers. YOSL speaks by unnoticed. Once on the "Aryan side" he removes arm band and buys two loafs of bread. DANCERS are "working" all the while, digging ditches. Once the transaction is done, Dancers stop work, line up, and are joined by YOSL who secretly sells one of his loafs to a DANCER.

*(from audience
onto stage*

*(Shouts or
skit dance*

*(sells through
a hand of
skits to find
line*

used

*one for
used*

Sneaks back into ghetto with them. Dancers disperse. YOSL returns to his "house." He rushes in, revives his mother, hands her the bread and returns the money.

טאָמלע: מיין טייערער זון און פרנסה-געבער!

MOTHER embraces her son and all eat. YOSL looks exceptionally proud. Blackout.

Scene 4 Lights on center stage. A large sign of TYPHUS--EINTRITT VERBOTEN dominates the scene. DANCERS are lying on the ground, some motionless, some begging for help. An ATTENDANT wearing a white arm band carries away the "corpses." Scene continues as lights up on stage left. MOTHER crouched on the floor. Yosl is lying on top of the table. CHANELE surveys the scene. She, too is sick. She sneaks out of the "house" past the "Corpses" who reach out to her, and crawls thru a hole in the imaginary wall to the "Aryan side." Starts scrounging for food. Blackout on house and ghetto. - Dancer exit

As Chanele wanders about desperately on the aryan side, Babtshe steps out of her house stage right. She is old and bedraggled and carries a bundle of keys on her belt. She begins sweeping the front of her house. As soon as Chanele catches sight of her, she starts from fight and begins to flee. Babtshe calls her back.

באַבטשע: האָב ניט קיין מורא, מיידעלע. איך וועל דיר קיין שלעכטס ניט טאָן. קום אַריין צו מיר אין שטוב. דאָרט וועסטו אָפּעסן ביים טיש.

Chanele hesitates at first, but finally consents, overcome by her own hunger. The inside of the house is a mess. The Crazy Daughter is busy playing jacks on the floor. All the while, she doesn't look up from her game. Chanele sits down at a small table and the Babtshe brings her a bowl of something to eat. Chanele devours the contents of the bowl and the startled Babtshe crosses herself in fright. After the meal, Babtshe shows Chanele the ladder leading up to the attic. Chanele climbs up and goes right to sleep. Babtshe and Crazy Daughter sleep down below, on the floor. Lights dim on them but they remain visible during the "round-up."

*Lyngon
Side dance*

look at an actor

*Babtshe's
area*

Dancers march in

no touching

Dim lights on the ghetto. POLICE, wearing NAZI armbands begin rounding up people by force. One Policeman breaks into Yosl's home, overturning table, chairs, dragging him and his Mother away. They join the Dancers stage center who are being beaten. Yosl manages to sneak away. Center stage is emptied.

Morning. Lights up on Babshe's house. Chanele climbs down from the attic. Babshe gives her a half loaf of bread. Crazy Daughter laughs. Chanele leaves and sneaks back into the ghetto the same way she left. Finds the streets deserted. She rushes home, sees what has happened, is too frantic even to cry and rushes off. Blackout.

Act II: takes place on the Aryan Side of Warsaw. Autumn, 1943.

Scene 1 Yisrolik, center stage. Hums "Yisrolik" to himself. Stage left is now a restaurant with a sign "NUR FUR DEUTSCHE".

Dick/Bayle

Seated inside is one SOLDIER wearing Nazi armband. He is drinking coffee. Dancers, symbolically arranged as soldiers and Polish citizens walk through the streets.

German marching music is coming from stage left. As Yisrolik hums, he unconsciously begins stepping up the beat of his song until it, too, sounds like a marching tune. He begins goose-stepping up and down. Passers-by notice him, laugh and throw him money.

*Yisrolik ✓
rock to kick*

Soldier gets up from the table, sees Yisrolik doing his act and smiles. He calls to Yisrolik who goes over fearfully.

humor

סאלדאט: קום אָהער. דו ווילסט זיין אַ סאַלדאַט, האָ? אָט האָסטו אַ סאַלדאַטן-פֿינפֿל.

Soldier takes a whistle out of his pocket, blows it and hands it to Yisrolik who grabs the whistle and runs--right into Chanele.

coming from Aryan side

The children stop dead in their tracks. They scrutinize each other. Once they have regained their composure they look around carefully to make sure no one is watching them. Move upstage.

(non audience)

חנהלע: דו ביסט פֿון אונדזער יקע. כ'דערקען דיך פֿון געטאָ.
 ישראלִיק: יאָ.

חנהלע: ווי הייסטו?

ישראלִיק: באָלוש. אין געטאָ האָב איך געהייסן ישראלִיק.

חנהלע: איך הייס האַלינקאַ. דו ביסט אַליין?

ישראלִיק: יאָ.

חנהלע: טאַטע-מאַמע, משפּחה?

ישראלִיק: (שאַקלט זײַן קאָפּ אויף נײַן.) ^{shakes his head}

חנהלע: ווי לאַנג ביסטו דאָ, אויף דער אַרישער זײַט?

ישראלִיק: דרײַ חדשים.

חנהלע: פֿון וואָס לעבסטו?

ישראלִיק: איך בעטל און איך זינג.

חנהלע: צי האָסטו וווּ צו וווינען?

ישראלִיק: נײַן, איך ווײַן אין די חורבֿות (כורוועס).

חנהלע: הער. איך האָב יאָ אַן אָרט צום שלאָפֿן, בײַ אַן אַלטער פֿרוי נײַט ווײַט

פֿון דאַנען. לאָמיר זײַן פֿאַראַיניקן. דו נעם מיך מיט אין גאַס

און איך וועל דיך שפּעטער פֿירן צו דער באַבטשען.

ישראלִיק: (שמײכלט קינדִיש) גוט. פֿון זײַנט די געטאָ איז צעטיילט געוואָרן,

שלאָף איך נײַט אונטער אַ דאַך. אפֿשר אַ יאָר צײַט. (לאַכט) זע נאָר,

כ'האָב באַקומען אַ פֿײַפֿל. דו נעם און פֿײַף, און איך וועל

זינגען.

my staff
audience
act
 Yisrolik returns to the street with Chanele. Yisrolik begins his "routine" this time to Chanele's accompaniment. More money from the crowd. After a while, the street empties and they retire to stage right--to Babtshe's house. Chanele Knocks & admitted.

באבטשע: (דערזעט ישראלִיק) ^{sees Yisrolik} ווער איז דאָס? וועמען ברענגסטו דאָ?

חנהלע: אַ חבֿר מינער. אַ שול-חבֿר. ער מעג מיט אונדז בלייבן?

באבטשע: באַצאלן קען ער?

חנהלע: יאָ.

Babtshe observes him carefully and finally lets them in. Crazy Daughter runs over to the ladder and stretches out her hand:

טאנטער: אויף פראַשקעס צו קאָפּווייטיק.

Chanele and Yisrolik each pay her and climb up the ladder. Crazy Daughter gives the money to Babtshe, then follows the children up. On the upper level the children become engrossed in a game of jacks. Blackout.

~~Scene 2~~ Lights on stage left and center. Stage left is now a communal kitchen. A large sign carrying the letters "R.G.O." hangs over the table. A gigantic pot rests on the table. Wladek is holding Yosl by the coat and yelling:

near audience
S. right

in dark

וולאדעק: ינדלאַק, גיב מיר אַוועק דיין געלט!
 יאסל: כ'בין ניט קיין ינד! לאַז מיר אָפּ!
 וולאדעק: אויב דו גיסט מיר ניט אַהער דאָס געלט, שלעפּ איך דין גלייך
 צו פּאָליציי.

יאסל: כ'האָב ניט קיין געלט! כ'בין ניט קיין ינד! לאַז מיר אָפּ!
 Wladek starts beating him up. In this instant Bitshek appears, surveys the scene, runs up to Wladek and throws him to the ground.

come from S. left

ביטשעק: 3 עסט שלאָגן אַ שוואַכערן פֿאַר דיר, האָ? ממזר, כ'וועל דיר ווייזן ווער עלטער איז!

וולאדעק: דו נעמסט זיך אָן פֿאַר אַ ינדלאַק. ביסט אַליין מסתמא אַ ינד! כ'רוף גלייך די פּאָליציי!

ביטשעק: דיין מאַמען וועסטו רופֿן, ניט קיין פּאָליציי.

Bitshek continues beating him and finally lets him escape. Yosl is still on the ground. Bitshek helps him up. Pause.

4/6 SR

ביטשעק: כ'הייט ביטשעק. און דו?

Yosl is frightened. He answers quickly as if reciting a formula:

יאסל: מיין נאָמען איז סטאַשעק. איך בין אַנטלאָפֿן פֿון מיין טאַטן אין

לוואָוו. דאָ בין איך אַ געהילף בנים סטאַליער--

ביטשעק: (שמייכלט, רייסט אים איבער) ביסט אַוודאי הונגעריק. ווילסט

יאסל: גיין מיט מיר עסן? (פֿאַרשעמט, אין אַ פֿאַרלעגנהייט) כ'האָב ניט קיין געלט.

ביטשעק: ס'מאַכט ניט. איך קריג עסן אומזיסט. קום מיט מיר.

Smiling

They walk over to stage left where a Woman wearing an apron is serving food to Dancers waiting in line. Bitshek takes two tin cans out of his coat pocket and hands one to Yosl. They get into line and each receives a portion of "soup." They sit down in a corner and eat ravenously.

Stage left

ביטשעק: פֿאַר וואָס האָט יענער דין געשלאָגן?

Yosl is silent. He doesn't know what to say. After a while:

יאסל: ער האָט געמיינט אַז איך האָב געלט.

ביטשעק: פֿאַר וואָס האָט ער דין גערופֿן אַ ינד?

יאסל: (דערשראָקן) כ'ווייס ניט...ער...ער איז משוגע...

ביטשעק: דו ביסט אַבער יאָ אַ ינד.

Yosl jumps up and is about to run away when Bitshek whispers?

ביטשעק: איך אויך.

Set

Yosl stares at him in amazement. At first he is unwilling to believe but seeing Bitshek smile, he too breaks into a grin and sits down again.

יאסל: כ'וואָלט קיין מאָל נישט געגלייבט. דו זעסט אויס פונקט ווי איינער פֿון זיי.

ביטשעק: מיט דער צייט ווערט מען טאַקע איינער פֿון זיי.

יאסל: ווי קומסטו אָהער?

ביטשעק: איך האָב זיך אַרומגעדרייט בני די יידישע פּלאַצוווקע-אַרבעטערס. איך פֿלעג פֿאַר זיי איינהאַנדלען עסן.

יאסל: וואָס איז געשען?

ביטשעק: מע האָט זיי אַלע אַוועקגעפֿירט אויפֿן אומשלאַגפּלאַץ.

יאסל: איז ווי אַזוי לעבסטו איצט?

ביטשעק: איך גיי איבער די הייזער, נעכטיק אויף בוידעמס, איך קעלערס. איך גיב זיך ווי עס איז אַן עצה.

יאסל: מיך טרניבט מען פֿון אומעטום אַוועק. היינט איז מיין ערשטער מאַלצייט איך פֿיר טעג.

ביטשעק: קום מיט מיר. צוזאַמען וועט אונדז לייכטער זיין צו געפֿינען אַרבעט.

They get up and exit left. Blackout.

Scene 3 Stage left reconverted into a restaurant. Several soldiers are now inside making merry. The same marching music as before. Dancers, all dressed as soldiers, walk through the street. Wladek is standing center back selling cigarettes. Bitshek and Yosl appear from stage left. Yosl sees Wladek and is taken aback, but Bitshek calms him down. They observe Wladek at work.

וולאדעק: ציגאַרעטן! "סוואַיאַקעס", "עגליפּסקע", "מעוועס"!

Bitshek hands Yosl four packs of cigarettes which he takes from his pocket and instructs him to stand in front of the "restaurant."

ביטשעק: פּרוּוו זיך אַוועקשטעלן דאָרט.

Yosl obeys. As soon as he approaches, Wladek turns on him angrily:

וולאדעק: היי, וואָס ווילסטו דאָ? האָסט ווייניק גאַסן? איך וועל דיר מאַכן אַ פֿינצטערן סוף!

Yosl, frightened, looks back at Bitshek who appears beside him. Wladek backs off and continues selling further right. Bitshek, satisfied, moves upstage. At this point one Soldier steps out of the restaurant and is met by Yosl.

יאסל: ציגאַרעטן!

The soldier takes a bill from his pocket and buys all four packs. Yosl, elated, runs over to Bitshek.

יאסל: כ'האָב פֿאַרקויפֿט אַלע פּאַפּיראַטן!

Bitshek smiles.

ביטשעק: גיי צוריק אין געוועלב און קויף פֿאַרן געלט נאָך פּאַפּיראַטן. און נעם אַ פּאַך "ליפּעס" אויך.

Yosl runs off, stage left. Meanwhile Bitshek rummages around and finds some random pieces of wood and a stone. He takes some nails out of his pocket and starts constructing a vendor's box. Just as he finishes, Yosl arrives with the new cigarettes. Bitshek shows off his handiwork.

ביטשעק: זע נאָר וואָס איך האָב אַליין געמאַכט.

Blackout

from left

some buy

dancers pass

walk

all around set

Leslie

mostly

some cigarettes off stage

Bitshek hands the box to Yosl.

ביטשעק: בינד צו א בענדל, וועסטו עס קענען אָנהענגען אויף זיך.
 יאסל: פֿון וואָנען זאָל איך נעמען אַ בענדל?
 ביטשעק: צי אַראָפּ פֿון די הויזן.
 יאסל: וועל איך דאָך פֿאַרלירן די הויזן!
 ביטשעק: (אומגעדולדיק) טאָ קאַמביניר עפעס אויס!

Yosl takes the box and walks up and down the stage looking for a rope or string. When this fails, he turns to the audience and asks:

יאסל: צי האָט עמעצער אַ בענדל, א שאַליק, אפֿילו א קראָוואַטע?

(A "plant" in the audience may be used.) When he procures one he runs over to Bitshek.

יאסל: איך האָב שוין, קוק!

And ties it around his neck. He puts the cigarettes in the box and starts calling out his wares, with more confidence than before.

יאסל: ציגאַרעטן! "סוואַיאַקעס", "מעוועס"--פֿון אַלע סאַרטן!

Scene 4 Same as before, minus Wlodek. Fewer soldiers in the streets. Now Bitshek also carries a vendor's box and is stationed a few paces away from Yosl. Soldier walks by and both boys run over to him.

Wlodek out
Back Boylan

ביטשעק: פּאַניע, אפֿשר "עגליפטישע"? וויפֿל, וויפֿל, פּאַניע? דאָס זענען אַריגינעלע, פּאַניע, און אַ גאַנץ פעקל קאַסט בלויז 30 זלאָטעס.
 סאלדאַט: צו טניער. יענער (ווייזט אן אויף יאָסלען) וויל בלויז 25.
 ביטשעק: פֿינף און צוואַנציק? פּאַניע, דאָס זענען געפֿעלשטע. זיי זענען ניט ווערט אפֿילו קיין צוואַנציק!

SL

Soldier buys a pack from Bitshek and exits. Yisrolik / Bolush enters from right singing the "military" version of his song. Bitshek and Yosl exchange glances as they recognize the tune. Bolush doesn't notice them. Both boys break into a smile. As Bolush starts doing his "act", the boys begin whistling "Yisrolik" in its original version. Bolush stops and turns around in amazement and fright. The boys go up to him in a carefree manner, each one taking him by the arm, and begin imitating his march. Bolush, thinking they are out to get him, tries to break away, but before he can, a whistle is heard and Chanele / Halinke runs in looking for her partner. All three boys turn around.

no dances

Yosl and Halinke are thunderstruck as they recognize each other. Halinke almost calls out "Yosl", but stops herself after the first syllable. They rush into each other's arms. Passers-by take notice. Bolush is lost. Only Bitshek takes stock of the situation and leads them aside.

for left

יאסל: חנהלע, דו לעבסט!
 האַלינקע: יאָסל, כ' האָב געמיינט די דינטשן האָבן דיר געכאַפט. וווּ איז די מאַמע?
 יאסל: ✓ צוועק.
 האַלינקע: און דו, ווי האָסטו זיך געראַטעוועט?
 יאסל: כ' בין אַנטלאָפֿן פֿונעם אומשלאַגפלאַץ. זיך אויסבאַהאַלטן אין געטאָ.

האלינקע: ביסט שוין לאַנג דאָ אויף דער זינט?

יאסל: זינט דעם אויפֿשטאַנד.

באלוש: ווער ביסטו?

יאסל: חנהלעס ברודער.

ביטשעק: און ווער ביסטו, סאַלאַוויטשיק?

(קינדער לאַכן.)

באלוש: באַלוש הייס איך. כּהאַב אַ מאָל געהייסן ישׂראליק.

יאסל: א קאַמישער נאַמען--באַלוש.

באלוש: (באַליידיקט) פֿאַר וואָס עפעס? דנין נאַמען איז א שטענערער?

יאסל: איך הייס יאַסל.

ביטשעק: דאָ קענסטו אַזוי ניט הייסן. מיר דאַרפֿן אַלע האַבן צונעמען.

האלינקע: איך רוף זיך שוין האַלינקע.

באלוש: און דנין ברודער דאַרף הייסן "קולאַס". יאַ, "קולאַס" ווייל ער האָט

אַזוינע הילצערנע פֿיס.

(קינדער לאַכן.)

האלינקע: הערט זיך איין. באַלוש און איך וווינען ביי אַן אַלטער פֿרוי.

לאָמיר אַלע גיין צו איר נעכטיקן.

ביטשעק: אַ וואַזשנער געדאַנק!

יאסל: לאָמיר גיין!

The children walk off gaily in the direction of Babshe's house. Halinke knocks and is admitted by the Crazy Daughter

bursts out laughing

טאַכטער: זע נאָר, זע! אַ גאַנצע שטייג מיט אַ הינער! (צעלאַכט זיך) וואָס

איז, זיך פֿאַרבענקט נאָך דער הונד?

Daughter lets them in. Babshe appears and throws up her hands in despair:

באַבשע: וואָס ווילט איר פֿון מיין לעבן? ווער האָט עס פּלאַץ פֿאַר אַזוי פֿיל

בעטלערס?

האלינקע: (בעטנדיק) באַבשע, דאָס זענען מייןע פֿריינד. זיי וועלן ניט

פֿאַרנעמען קיין סך פּלאַץ.

באלוש: מיר וועלן האַלטן ריין, פּונקט ווי פֿרזער.

האלינקע: מיר צאָלן אַלע צו איין זלאַטע. צוזאַמען מאַכט אויס פֿיר זלאַטעס

אַ טאַג. פֿיר זלאַטעס!

Babshe relents. Halinke leads the way to the attic. The crazy daughter collects from each of them, as before. The four children climb upstairs. They sit down in a circle whispering to each other excitedly and giggling. The "theme" music of "Yisrolik" is heard in the background. Gradual fade out.

INTERMISSION

Act III: "Aryen" Side. Winter, 1943.

Scene 1: "R.G.O." communal kitchen set up, stage left. Seated at a small side table is the Narrator dressed in a heavy coat. He is eating bread and soup. Several Dancers, dressed for winter, wait in line for soup. As lights come up, Bitshek enters the kitchen and gets into line. Narrator looks up and notices Bitshek, whom he

Conrad Leslie

*OK
DL
bc*

recognizes. Their glances meet for a second. Bitshek gets his food and sits down on the floor, not far from Narrator's table. Again their glances meet, this time for several moments. It is clear that Bitshek recognizes the Narrator as well. Narrator finishes eating quickly, gets up and with a nod of his head, motions Bitshek to follow. Bitshek gobbles down the remainder of his soup and follows him carefully. He comes up behind Narrator and asks:

ביטשעק: זײַט מוחל, צי האָט איר ניט א מאָל געאַרבעט אויף דער פּלאַצ-ווּוקע "אַסטבאַן"?

נאַראַטאר: און דו האָסט געאַרבעט אויף דער "אַסטבאַן"?
Bitshek nods his head.

ביטשעק: וואָס טוט איר דאָ? וווּ וווינט איר?
נאַראַטאר: (אין אַ פאַרלעגנהייט) אין וווינ אין חורבנות. אין גיב זיך אַן עצה.

Narrator puts on a sorrowful expression. Although he is trying to befriend the boy, his secret work does not allow him to reveal anything about himself.

ביטשעק: אויב איר ווילט, קענט איר שלאָפֿן מיט אונדז, בנײַ אַ פּוילישער פֿרוי.

Narrator is visibly surprised.

נאַראַטאר: ווער איז דאָס דער "אונדז"?
ביטשעק: מיר זענען פֿיר. מיר האַנדלען אויפֿן פּלאַץ פֿון די דרײַ קרײַצן. מיר האַלטן זיך צוזאַמען און מיר "לאָזן זיך ניט".

נאַראַטאר: ווי באַהאַלט איר אויס אַז איר זײַט ינדן?
ביטשעק: ניט אַלע מאָל געראַט אונדז. אַ מאָל הייבן מיט אונדז אָן די פּוילישע ינגלעך. זיי הייסן אונדז ווײַזן דאָקומענטן. דאָן גייען מיר מיט פּוח.

נאַראַטאר: הער, היינט קען איר צו אינך ניט קומען. אפֿשר טרעפֿט מען זיך מאַרגן אויפֿן פּלאַץ?
ביטשעק: גוט, מאַרגן פֿיר אַ זייגער.

They part company, each in different directions. Blackout.

last time
500000 formation
Children
with audience
dancers
Big
DR

Scene 2: Stage left a restaurant again. Military music, lots of movement and noise. Several Dancers, goose-stepping in formation, cross the stage. Wladek and Children all stationed at different places, calling out their wares:

באלוט: פאַפּיראַסן! פאַפּיראַסן!
האַלינקע: "סוואַיאַק", "סוואַיאַק" -- אויפֿן שטיק און אויף פאַק!
וולאַדעק: "עגיפּטקע", "מעוועט" -- פֿון אלע סאַרטן.
קולאַס: ציגאַרעטן! ציגאַרעטן! קויפֿט מינע ציגאַרעטן!

Narrator enters and see Bitshek closest to him. They move upstage to talk. All this while the Children are selling their wares to passing soldiers.

ביטשעק: איר זײַט געקומען פונקט צו דער צײַט.
נאַראַטאר: (קוקט זיך אַרום) אָט די קינדער געהערן צו דיין באַנדע?
ביטשעק: ניט אַלע. אָט אַעז נואַס שטייט דאָרט (ווייזט אָן אויף וולאַדעקן) אַזאַ פּאַלאַקן. דער מאַכט אונדז אָן פּסדרדיקע צרות. יענער, דער קליינטשינקער (ווייזט אָן אויף באַלושן) איז אַ יתום נאָך פֿון

DR
DL

dance of formation

standard

points to Wladek's group

looks around

points at Wladek

Tabbou?

points at Kulas & Halinka

איין און פֿערציקסטן יאָר. און יענע צויי (ווייזט אָן אויף קולאַסן און האלינקען) זענען ברודער און שוועסטער. זיי האבן זיך צופֿעליך באַגעגנט דאָ אויפֿן פּלאַץ.

SOLDIER is examining HALINKE'S merchandise and asks:

UC

סאלדאַט: וואסערע האָט איר?

האלינקע: (אויף גילך) ^{quickly} סוואָיאַקעס, מעוועס, עגיפּטקע--וואָס איר ווילט.

SOLDIER picks up one pack.

סאלדאַט: דאָס איז טינאָף. האָט עפעס גוטס?

האלינקע: פֿאַר וואָס ניט? די ביליקע זענען ערזאַץ. אפֿשר דאָס פעקל?

HALINKE hands him another pack which he examines carefully and smells.

סאלדאַט: אָ, זעסט? די זענען טאַקע מאָנאָפּאַל-פּאַפּיראַסן. איך בין אַ מַיִן.

SOLDIER puts the pack in his pocket.

סאלדאַט: וויפֿל צאָל איך?

האלינקע: דריי צענערלעך.

סאלדאַט: פֿאַר וואָס אַזוי טייער?

האלינקע: ביליקער קאָן איך ניט. איר ווילט מאָנאָפּאַלקעס, טאָ באַצאַלט.

SOLDIER pays and leaves. HALINKE spits into the banknote for good luck and puts it away in her pocket. BOLUSH comes up to her smiling. HALINKE bursts out laughing.

האלינקע: האָב איך עס געפּאַקט אַ פֿרייער! אַז ער האט ניט קיין שכל, טאָ זאָל ער צאָלן. אַ שאַד נאָר וואָס כ'האַב ניט געזאָגט פֿינף און דרייסיק. יענער (ווייזט אָן אויף ווילאַדעקן) טוט אויך אַזוי.

באלוש: דו היט זיך, ער קען נאָך צוריקקומען.

האלינקע: וואָס? נאָכן אוועקגיין פֿון דער קאַסע, גיט מען ניט צוריק קיין געלט.

NARRATOR, who has been watching the entire transaction, now goes over to the CHILDREN himself and buys a pack of cigarettes from BOLUSH.

נאַראַטאָר: צי איז אייך ניט קאַלט אָן מאַנטלען?

באלוש: אונדז איז זייער וואַרעם.

BOLUSH and HALINKE exchange glances, suspiciously.

נאַראַטאָר: (צו באַלושן) ווי אַלט ביסטו?

BOLUSH's suspicions are now definitely aroused. He looks up at NARRATOR and then around him, for an escape route. Long, uncomfortable pause. HALINKE interrupts sharply.

האלינקע: וואָס גייט דאָס אייך אָן?

The situation is saved by BITSHEK's approach. He smiles ironically.

ביטשעק: נו וואָס? זיי ווילן מיט אייך ניט דברן (דאַבערן). (צו באַלושן) האָב ניט קיין מורא, באַלוש, דאָס איז אַן אונדזעריקער.

The CHILDREN RELAX and start asking NARRATOR questions excitedly.

האלינקע: ווער זייט איר?

באלוש: פֿון וואָס לעבט איר?

Polina kids not in desquint out + audience

DR

→

L

ביטשעק: וווּ האָט איר גענעכטיקט?

האלינקע: צי האָט זיך עמעצער פֿון אינער משפּחה געראַטעוועט פֿון געטאָ?

נאַראַטאר: לינדער האָט זיך קיינער פֿון מיין משפּחה ניט געראַטעוועט.

באלוש: אויך מיר זענען אליין.

Boyle
A SOLDIER appears and crosses the stage in their direction.

האלינקע: ביטשעק, עמעצער קומט!

CHILDREN take up their positions quickly. SOLDIER passes them without stopping to buy. CHILDREN again crowd around NARRATOR.

נאַראַטאר: וואָס איז דאָס פֿאַר אַ "ביטשעק"?

ביטשעק: אַזוי רופֿט מען מיך אויפֿן פּלאַץ. מיין אמטער נאָמען איז

בערל. בני אונדז האָבן אַלע צונעמען.

האלינקע: מיר מוזן שוין גיין. דאָ איז סײַ ווי סײַ ניט קיין אַרט צום רעדן.

נאַראַטאר: גוט, מיר וועלן זיך זען דאָ מאַרגן אין דער זעלבער צײַט.

NARRATOR leaves. CHILDREN pack up their goods and walk off in the other direction. Blackout.

Scene 3: At BABTSHE's. CHILDREN sitting downstairs playing jacks with CRAZY DAUGHTER. BOLUSH gets up from the game, and with his back to the audience, starts peeing into a bowl on the floor. Just at this moment, BABTSHE comes in, sees him and shouts.

באַבטשע: אַ מאַניע, זע נאָר! דער איז דאָך אַ זשידעק!

BOLUSH shakes his head violently.

באַבטשע: טאָ ווייז, ווען דו זאָגסט אַז ניט.

BOLUSH refuses, pretending to be embarrassed.

באַבטשע: אַהאָ, איר זענט מסתמא אַלע ינדעלעך!! טראָגט זיך אַרויס! אָבער שוין די מינוט! צוליב אייך וועט מען נאָך מיך דערהרגענען.

Nobody moves. CRAZY DAUGHTER continues her game as if nothing were happening.

באַבטשע: טראָגט זיך אַרויס פֿון דאַנען. איר האָט מיך אָפּגענאַרט. איר האָט

באַלד געדאַרפֿט זאָגן, אַז איר זײַט ינדן!

האלינקע: (בלעטנדיק) באַבטשע, מיר האָבן ניט ווהיין צו גיין.

באַבטשע: דאָס גייט מיך ניט אָן. אַרויס פֿון דאַנען!

קולאס: מיר האָבן אייך ניט געוואָלט אָפּטאַרן. די באַבטשע וואָלט דאָך אונדז

ניט אריינגעלאָזט ווען זי וואָלט געוואָלט ווער מיר זענען.

ביטשעק: (שטיל) שטופט איר אַריין אַ פּאַר זלאָטעס אין יד (יאַד) אַריין, וועט

זי זיך באַרויקן.

KULAS puts a bill into BABTSHE's apron pocket. BABTSHE turns her back on the Children, takes out the banknote and examines it. She shakes her head, but speaks in a milder tone.

באַבטשע: ניין, גייט ווהיין איר ווילט, איך וויל אייך דאָ ניט האַלטן.

עמעצער קאָן מיך נאָך מסרן.

קולאס: באַבטשע, קיינער וועט ניט זאָגן. און אויב עמעצער וועט זאָגן

וואָס מ'דאַרף ניט, וועט מען אים אויסענדיקן.

*from
of R
Kidsburg
✓
of R*

*Play
a bill*

KULIAS demonstrates by running his forefinger across his throat. In fact, he is amazed at his own self-confidence. BABLSHEE looks at them in surprise.

BABLSHEE: "I'm surprised!"

BABLSHEE: "I'm surprised!"

BABLSHEE: "I'm surprised!"

BABLSHEE: "I'm surprised!"

BABLSHEE: "I'm surprised!"

BABLSHEE: "I'm surprised!"

BABLSHEE: "I'm surprised!"

BABLSHEE: "I'm surprised!"

BABLSHEE: "I'm surprised!"

BABLSHEE: "I'm surprised!"

BABLSHEE: "I'm surprised!"

BABLSHEE: "I'm surprised!"

BABLSHEE: "I'm surprised!"

BABLSHEE: "I'm surprised!"

BABLSHEE: "I'm surprised!"

BABLSHEE: "I'm surprised!"

BABLSHEE: "I'm surprised!"

BABLSHEE: "I'm surprised!"

BABLSHEE: "I'm surprised!"

BABLSHEE: "I'm surprised!"

BABLSHEE: "I'm surprised!"

BABLSHEE: "I'm surprised!"

BABLSHEE: "I'm surprised!"

BABLSHEE: "I'm surprised!"

BABLSHEE: "I'm surprised!"

BABLSHEE: "I'm surprised!"

BABLSHEE: "I'm surprised!"

BABLSHEE: "I'm surprised!"

BABLSHEE: "I'm surprised!"

BABLSHEE: "I'm surprised!"

BABLSHEE: "I'm surprised!"

BABLSHEE: "I'm surprised!"

BABLSHEE: "I'm surprised!"

BABLSHEE: "I'm surprised!"

BABLSHEE: "I'm surprised!"

BABLSHEE: "I'm surprised!"

BABLSHEE: "I'm surprised!"

BABLSHEE: "I'm surprised!"

BABLSHEE: "I'm surprised!"

וולאדעק: איך גיב גארניט אָפּ. יענער איז אַ ינד.

קולאס: כ'בין ניט!

וולאדעק: ווייז דאָקומענטן.

Bitshek knocks Wladek down. Wladek starts screeching.

וולאדעק: פּאָליציי! זיי זענען ינדן! ינדן!

Soldiers start coming to the scene. As soon as Bitshek notices, he calls out.

ביטשעק: חברה, צו דער באַבטשען! דו, קולאס--פאַרשווינד ביז שפעט בני נאָכט!

Bitshek lets go of his victim and all the Children run off in different directions.

Scene 5 Babshe's house. Dark. Bitshek, Halinke and Bolush are asleep upstairs. Daughter asleep downstairs and Babshe is sitting at the table, eating. Blackmailer, elegantly dressed, approaches with his companion (one of the Dancers). Blackmailer knocks on the door very loudly twice, then kicks it with his foot.

שמאלצארן: עפּענען! פּאָליציי!

Babshe jumps up. Children awake immediately and find a hiding place in the attic. Babshe opens the door and the Men enter quickly.

שמאלצארן: (מיט א געשריי) איר באהאַלט דאָ ינדלאַקעס!!

באבטשע: ניין, ס'איז ניט אמת. אַ ווען מײַן טאָכטער וווינט דאָ קיינער ניט.

שמאלצארן: מיר ווייסן אַלץ. מענטשן האָבן געזען.

באבטשע: אָבער וועסט ווילט איר פֿון מיר?

שמאלצארן: איר נעמט פֿון זיי אַ סך געלט, מאַכט זיך ניט געפּגרט (געפּייגערט).

מיר ווילן אויך לעבן. (קוקט זיך אַרום) מאַכן אַ רעוויזיע!

Blackmailer and Companion turn the place inside out. Blackmailer climbs up the ladder and looks around carefully. Should be played for suspense. Blackmailer climbs back down.

שמאלצארן: מיר וועלן נאָך צוריקקומען!

The men leave. The Children come out from hiding, climb down and embrace Babshe. Meanwhile, as they cross the stage, the Men meet Kulas coming home.

שמאלצארן: קום נאָר אַהער!

Kulas walks over to them, fearfully.

שמאלצארן: מיר ווייסן אַז דו ביסט א ינד. האָב ניט קיין מורא, מיר וועלן דיר גארניט טאָן. דו דאַרפסט אונדז נאָר זאָגן וווּ עס וווינען ינדן.

Kulas makes a run for it and the Men chase after. A "chase scene" ensues throughout the entire theatre, in and out of the aisles. Kulas hides somewhere in the audience and the Men go right by him. They return to the stage, give up and exit. Kulas carefully returns to the stage, knocks on Babshe's door and is admitted by the grateful Children. Kulas, breathing heavily, tells them what happened.

off R
Suspense

from off R
whistling

Nomi + Duet

not until Kulas is home

קולאס: צוויי שמאלצאוניקעס האבן מיך געכאפט אויף דער גאס. געוואלט איך זאגן אויסגעבן וווּ ייזן וווינען. כ"בין אנטלאפן, און זיי--נאך מיר. כ"הקב זיך קוים גערעטעוועט.

האלינקע: מיר האבן אויך אראפגעשלונגען ניט ווייניק שרעק. באבטשע: אנטלויפט, קינדער, אנטלויפט, זיי קאנען נאך צוריקקומען אהער!

Children go into a corner and whisper among themselves. Bitshek steps out to speak for the group.

ביטשעק: יא, מארגן אין דער פרי מוזן מיר אנטלויפן. באלוש: דערווייל, לאמיר זיך לייגן שלאפן. כ"בין אזוי שרעקלעך מיד.

Children climb upstairs and go to sleep. ~~Bitshek~~

Song

Fade out & up (CP)

Scene 6 Communal kitchen "K.G.O." Narrator is sitting in his previous spot, eating. Children come running. Only Halinke enters and motions for him to come out. Narrator packs up the rest of his food and goes over to the Children who crowd around him.

האלינקע: נעכטן זענען געקומען צו אונדז צוויי שמאלצאוניקעס. דורך א נס האבן זיי אונדז ניט געפונען. Narrator is visibly concerned.

Center up Back & Front

נאראטאר: ווי האבן זיי זיך דערווגסט וועגן אייך? ביטשעק: מיר ווייסן ניט.

קולאס: און פריער האט מיר וולאדעק צוגענומען מיניע פאפיראסן אויפן פלאץ און געהייסן מיר ווייזן דאקומענטן.

ביטשעק: מיר מוזן האבן דאקומענטן! א ניט זענען מיר פארפאלן!

נאראטאר: איך האב פריינד...מע קען באקומען...ניט אלע אויף א מאל...

ביטשעק: מיר קענען אבער ניט ווארטן. צו דער באבטשען קענען מיר שוין ניט צוריקקומען.

באלוש: (בעטנדיק) מיר האבן ניט וווּ צו שלאפן!

נאראטאר: הערט וואס כ"וועל אייך זאגן. איך גיב אייך 500 זלאטעס צו צאלן דער באבטשען פאר דער היינטיקער נאכט. מארגן וועל איך שוין האבן פאר אייך א סך מער געלט. ביז מארגן וועל איך קענען געפינען פאר אייך א פראוויזארישע היים. אפשר גאר איך דער יתומים-הויז... מ'וועט זען...

ביטשעק: אבער די דאקומענטן!

נאראטאר: האב געדולד. דאקומענטן וועלן זיין...מיט דער צייט...אפשר איבער מארגן, אפשר אין א וואך ארום.

האלינקע: א וואך?

נאראטאר: קינדער, איר וועט ניט פארפאלן דווערן. גלייבט מיר. ווי באלד איר האט אייערע דאקומענטן, קענט איר ווידער האנדלען אויפן פלאץ. ביז יענער צייט מוזט איר זיך אויסבאהאלטן. נאט אייך דערווייל די 500 זלאטעס.

Narrator hands the money to Bitshek who shakes his hand almost in a business-like manner. Narrator smiles.

נאראטאר: גוט, מארגן אין דער צייט וועלן מיר זיך ווידער טרעפן.

Narrator starts to leave. Stops and turns back.

נאראטאר: יא, שיר ניט פארגעסן. היינט איז די פערטע חנוכה-ליכטל. גוט יום-טוב אייך.

Narrator takes leave of them Children have regained their spirits.

קינדער: גוט יום-טוב!

Bitshek hands the money to Halinke.

ביטשעק: איך גיי איצט אין שטאט עפעס קויפן. איר גייט צוריק צו דער באבטשען. נאך דיר דאס געלט.

Bitshek exits left. Children walk over to the right. They stand in front of Babtshe's house for a few moments, afraid to knock. Finally Halinke knocks. Babtshe opens the door.

*Babtshe
line up*

באבטשע: וואָס ווילט איר ווידער פֿון מײַן לעבן?!

האלינקע: מיר האָבן ניט וווּ צו שלאָפֿן. זאָל אונדז די באבטשע אַרייַנלאָזן אייך נאָכט.

באלוש: ס'איז מיר קאַלט!

Bolush cups his hands and blows into them.

קולאס: אין גיכן וועט די מלחמה זיך ענדיקן.

באלוש: ס'איז מיר קאַלט!

באבטשע: איך קען ניט. די מענער קענען חלילה צוריקקומען.

האלינקע: (ערוואַרט) מיר וועלן געבן 500 זלאָטעס, בלויז אויף דער היינטיקער נאָכט.

באבטשע: וויפֿל?

האלינקע: פֿינף הונדערט זלאָטעס.

Babtshe is speechless; she lets them in without a word. Once inside, Halinke hands her the money which Babtshe hides in her bosom.

באבטשע: קינדער, איר זאָלט מיר געזונט זײַן!

Children make their way to the attic. At this point Bitshek knocks and is admitted by Babtshe. He is carrying a bag. He climbs upstairs and pours out the contents of his bag on the floor: five potatoes and five candles.

*Enter
off
(Babtshe +
Attic)*

ביטשעק: היינט איז דאך חנופה, מוז מען צינדן חנופה-ליכט!

The children laugh. They arrange the five candles in a row, each stuck in a (pre-punched) potatoe.

האלינקע: באָלוש, זינג אונדז א חנופה-ליד.

Bolush is delighted. He stands up and sings.

*Attic
only*

באלוש: דער ווינטער הערשט, אין דרויסן ערשט,
און שניי פֿאַלט אָן א שיעור (שיר),
נאָך דאָ אין היים איז פֿריילעך, ריין,
אָן קעלט פֿאַרגעסן מיר.

Bolush interprets the verse as he sings it. For the first line he pretends to be shivering from the cold. For the second, he shows the snow falling and for the last two he expresses warmth.

קינדער: צינדט קינדערלעך, די ליכטעלעך
פֿאַרגעסט זיי ניט קיין מאָל
געדענקט, געדענקט, פֿון יענער צײַט
די העלדן פֿון אַ מאָל.

Now Kulas stands up and acts out the second verse to Bolush's singing.

באלוש: יהודה העלד אַרויס אין פֿעלד
דער זון פֿון חשמונאים (כאַשמענוינס)
וואָס האָט געזיגט און האָט באַזיגט
די שוֹנאים, די רשעים (רעשווינס).

Kulas takes a "He-Man" stance for the first two lines and fights off the "enemy" with his "sword" for the last two.

קינדער: צינדט קינדערלעך...

Now Halinke comes forward.

באלוש: און ווער עס וויל צום דריידל שפיל,
איר ווייסט דאך די סמנים (סימאָנים)
א "ש" איז שלעכט, א "ג"--רעגט,
ארויס מיט מזומנים (מיזומאָנים).

Halinke plays imaginary dreydl for the beginning of the stanza.
At the word "shlekht" she makes a sour face and at "rekht"--
she smiles. Finally she pulls out "money" at the last line.

קינדער: צינדט קינדערלעך...

Children sit. Pause. Bitshek lights the first candle and mumbles
the blessing under his breath. The Children answer "Omeyn."
He removes the candle from the potatoe and with it lights the
next one, saying:

ביטשעק: א חנוכה-ליכטל פֿאַר מיניע טאַטע-מאַמע, פֿאַר שרהלעך און פֿאַר
פֿעטער לייבל.

Bitshek hands the shames to Kulas who lights the second candle,
saying:

קולאס: א חנוכה-ליכטל פֿאַרן טאַטן, פֿאַר דער מאַמען, פֿאַר מיניע טאַטע
צוויי שוועסטערס און דריי ברידער.

Kulas hands the shames to Halinke who lights the third saying,
האלינקע: אַ ליכטעלע פֿאַר טאַטע-מאַמע, פֿאַר פערעלעך, פֿאַר קלמן, פֿאַר מאַטלעך,
פֿאַר ביילעך און פֿאַר רבֿקהלעך.

Halinke hands the shames to Bolush who lights the last candle
saying,

באלוש: פֿאַר טאַטע-מאַמע, זיידע-באַבע, פֿאַר ברידער און שוועסטער, און
פֿאַר מיין חבֿר בעניע.

Gradual Fade Out. Candles are left burning. Children leave.
Lights go up. No curtain call.

Fade out
Total Black out - long
House lights